

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3452/2021. (XI. 3.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Czine Ágnes, dr. Dienes-Oehm Egon és dr. Márki Zoltán* alkotmánybírók párhuzamos indokolásával, valamint *dr. Pokol Béla* alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Kfv.IV.37.710/2020/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. A dr. Fazekas Tamás ügyvéd által képviselt indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdése és az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja alapján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő.
- [2] Az indítványozó a Kúrián 2021. március 30-i dátummal érkezett alkotmányjogi panaszában kérte annak megállapítását, hogy a Kúria Kfv.IV.37.710/2020/4. számú, az indítványozó jogi képviselőjének 2021. január 28-án kézbesített ítéletével elbírált egyedi ügyben – amely hatályában tartotta az indítványozó mint felperes keresetét elutasító, a Fővárosi Törvényszék 110.K.701.858/2020/8. számú ítéletét – sérült az Alaptörvény V. cikk bekezdésében foglalt jogos önvédelemhez fűződő joga, s ezért kérte, hogy a kúriai ítéletet, a Fővárosi Törvényszék ítéletére kiterjedően, az Alkotmánybíróság semmisítse meg. Az Alkotmánybíróság főtítkárának felhívására az indítványozó az alkotmányjogi panaszát kiegészítette. Az Alkotmánybíróság a kiegészített és módosított alkotmányjogi panaszt a tartalma szerint bírálta el.
- [3] 2. Az indítványra okot adó ügy előzményéhez tartozik az alkotmányjogi panasz szerint, hogy az indítványozó és két egyetemi hallgatótársa 2016. április 30-án segítséget nyújtott a campuson csoporttársuknak az őt követő, majd reá támadó férjével szemben, aki megszegve a korábbi zaklatások miatt elrendelt megelőző távoltartás szabályait, feleségét magához akarta bilincselni. A támadót az indítványozó és társai rövid dulakodás után földre vitték. A sértett rendőrt hívott, és a rendőrség kiérkezéséig a támadót földön tartották, rajta és az indítványozón felületi hámsérülések keletkeztek. Az indítványozót és két évfolyamtársát a rendőrség a támadóval együtt előállította a Budapesti Rendőr-főkapitányság XI. Kerületi Rendőrkapitányságra, ahol indítványozót gyanúsítottként kihallgatták.
- [4] A Budapesti XI. és XXII. kerületi Ügyészség B.XI. 4291//2016/1-1. számú határozatában az indítványozó ellen indított büntetőeljárást a jogos védelemre hivatkozó panasz alapján azért szüntette meg, mert a gyanú közlésére megalapozatlanul került sor, mivel nemcsak a gyanúsítás időpontjáig, hanem az azt követően beszerzett vallomások alapján sem merült fel adat az indítványozónak az évfolyamtársa férjével szemben fellépő férfiak, így az indítványozó kihívóan közösségellenes cselekvőségére, illetve ilyen cselekvésre irányuló szándékára vonatkozóan.

- [5] Az indítványozó panasszal élt a Független Rendészeti Panasztestületnél (a továbbiakban: Panasztestület), mely 116/2016. (VII. 7.) számú állásfoglalásában megállapította, hogy alapjogot súlyosan sértő intézkedésre került sor. A rendőri intézkedés érintette az indítványozó Magyarország Alaptörvényének Szabadság és Felelősség fejezetének IV. cikk (1) bekezdésében foglalt személyi szabadsághoz fűződő jogát és a XXIV. cikkben foglalt tisztességes hatósági eljáráshoz fűződő alapvető jogát. A panasznak annak jelen ügyben releváns részében akként adott helyt, hogy noha az indítványozó előállítását a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 33. § (2) bekezdés *b*) pontja, bűncselekmény (egyszerű) gyanúja megalapozta, az aránytalan volt, sértette az Rtv. 15. §-át. A Panasztestület megítélése szerint a jogellenes cselekmények elkövetésére vonatkozó telefonos bejelentés megfelelő jogalapot teremtett az indítványozó előállítására, azonban az arányosság követelményének nem felelt meg, mivel elegendő lett volna egy idézés kibocsátása is részére, így a személyi szabadságát jogellenesen korlátozták. Az indokolatlan mobiltelefon-használat korlátozása és a felperes által megjelölt személy értesítésének elmaradása kapcsán sérült a felperes tisztességes eljáráshoz való joga és a helyszíni intézkedés során az indítványozónak nyújtott késedelmes tájékoztatás kapcsán sérült a tisztességes eljáráshoz fűződő joga.
- [6] Ezt követően az Országos Rendőr-főkapitány első, 2016. szeptember 16-án kelt 29000-105/111/9/2016.P. határozatában az értesítési kötelezettség elmulasztása tekintetében a panasznak helyt adott, minden más tekintetben a panaszt elutasította, mert álláspontja szerint az előállítást a Rtv. 33. § (1) bekezdés *a*) pontja alapozta meg, vagyis az indítványozót szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten érték. A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 20.K.34.183/2016/8. számú ítélete, majd a Kúria ezt hatályában fenntartó, Kfv.II.37.129/2018/6. számú, a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett jogerős ítélete ezen, a tettenérésen alapuló érvelést elvetette, a határozatot hatályon kívül helyezte és a közigazgatási hatóságot új eljárásra kötelezte. Az Országos Rendőr-főkapitány 2019. június 5-én kelt 29000/105/111-2/2016. számú, második határozata a rendőri intézkedés elleni panasznak a hozzátartozó kiértesítésének elmaradása és az előállítás arányossága tekintetében helyt adott, egyebekben a panaszt elutasította. Határozatának indokolása szerint, mellyel az azt felülvizsgáló Fővárosi Törvényszék 110.K.701.858/2020/8. számú ítéletében, valamint a Kúria jelen alkotmányjogi panasszal támadott ítélete is egyetértett, végül a Panasztestület eredeti álláspontjára helyezkedett. Eszerint az előállítást bűncselekmény (egyszerű) gyanúja alapozta meg, Rtv. 33. § (2) bekezdés *b*) pont, de az intézkedés az arányosság követelményének – Rtv. 15. § (1)–(2) bekezdés – nem felelt meg. Az indítvány szerint, bár a panasznak a rendőrség helyt adott, az indítványozó keresetét elutasították. A közzétett kúriai ítélet hatályában fenntartotta a törvényszék ítéletét.
- [7] 3. Az indítványozó az Alaptörvény V. cikkében biztosított, jogos önvédelemhez fűződő joga sérelmére hivatkozással kérte az Alkotmánybíróságot, hogy az Abtv. 27. § (1) bekezdése alapján állapítsa meg a bírói döntések alaptörvény-ellenességét és semmisítse azokat meg.
- [8] Utal arra, hogy az Alaptörvény V. cikke szerinti alapjog csupán a saját személy (vagyon) elleni támadást nevesíti, ugyanakkor a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) az alaptörvényi felhatalmazás alapján ezt kiterjeszti mások személye (továbbá a közérdek) elleni jogtalan támadás arányos elhárítására is. A Btk. szabálya egyértelműen megfelel az indítványozó történeti tényállás szerinti magatartásának, mellyel összefüggésben az ítélet szerint bűncselekmény egyszerű gyanújának mérlegelésére van lehetőség akként, hogy az előállításnál nem a büntető anyagi és eljárási jog szabályait kell figyelembe venni, hanem a rendőri jelentésből kell kiindulni.
- [9] A panasz szerint az Abtv. 29. §-a szerinti feltételek mindegyike a jelen ügyben fennáll. A panasz befogadhatóságát a jogos védelemhez való jog gyakorlásának korlátozása alapozza meg, mely érdemben befolyásolta az ítéletet; az indítványozó álláspontja szerint ugyanis a Kúria a keresetet végül elutasító ítélete alkotmányellenesen állapítja meg azt, hogy a jogos védelem esetén a bűncselekmény egyszerű gyanúja fennállhatott. Ezen tévedés közvetlen eredménye a kereset elutasítása, vagyis ez az értelmezés a döntést érdemben befolyásolta.
- [10] Az indítványozó megítélése szerint emellett alapvető, elvi jelentőségű alkotmányjogi kérdés is az, hogy amennyiben nyilvánvalóan, laikus számára is világosan megállapítható módon jogos védelemi helyzetben sietnek állampolgárok egymás segítségére személy elleni jogtalan támadás arányos elhárítása érdekében, akkor lehetséges-e a jogtalan támadást elhárító személyek előállítása azon az alapon, hogy bűncselekmény egyszerű gyanúja megállapítható.

- [11] Az indítványozó álláspontja szerint az Alaptörvényben elfogadásakor új jogként kodifikált jogos védelemhez fűződő jog gyakorlása nem eredményezheti azt, hogy a bűncselekmény bármilyen, akár egyszerű gyanúját megállapítsák rendőri intézkedés során, akár közigazgatási eljárásban.
- [12] A konkrét ügyben a helyszínen nem volt feltárható a jogos védelem túllépését alátámasztó semmilyen adat, a tényállást 8 személy észlelte, és a támadón kívül 7 személy, köztük a sértett, a három támadást elhárító személy és további három teljesen független, elfogulatlan, semleges tanú is lényegében ugyanúgy adta elő.
- [13] 4. A panasz elemzi a Btk. szerinti büntethetőséget és a cselekmény büntetendőségét kizáró vagy korlátozó okokat. Kitér a Btk. 339. §-a szerinti garázdaság tényállási elemeire és az ezekkel összefüggő bírói gyakorlatra a jogos védelmi helyzet értelmezését illetően. Azzal érvel, hogy jogos védelem esetén a Btk. általános részéből kiindulva, fogalmilag sem jön létre bűncselekmény, ezt a közzétett határozat is rögzítette, bűncselekmény gyanúja ebből kifolyólag nem lehet az előállítás alapja [Rtv. 33. § (2) bekezdés b) pont]. A panasz értelmében a konkrét esetben bűncselekmény (egyszerű, Rtv. szerinti) gyanújának megléte kellett volna ahhoz, hogy az előállítás arányosságának mérlegelését végezhesse a rendőrség a helyszínen.
- [14] A panasz szerint az ítélet azért téves, mert jogos védelem esetén is kizárólag a közigazgatási jog szabályait kell alapul venni (az előállítás egyik feltétele fennállásának a megítélésénél) és ezeknek megfelelően helyesen állapította meg a rendőrség, hogy az indítványozó esetén megállapítható volt a bűncselekmény egyszerű gyanúja.
- [15] Az indítványozó álláspontja szerint az ítélet és elvi tartalma a jogos védelem szabályai szerint más állampolgárok segítségére siető állampolgárokat eltántorítja attól, hogy ezen jogon kívüli állapotban fellépjenek bűncselekmény sértettjeinek érdekében és bénító hatást gyakorol az állampolgárokra ezen alapjoguk gyakorlásánál.

II.

- [16] 1. Az Alaptörvény indítvány felhívott szabálya szerint:

„V. cikk Mindenkinnek joga van törvényben meghatározottak szerint a személye, illetve a tulajdona ellen intézett vagy az ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához.”

- [17] 2. Az Rtv. érintett rendelkezései:

„15. § (1) A rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával.

(2) Több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.”

„33. § (1) A rendőr a további intézkedés megtétele céljából elfogja és az illetékes hatóság elé állítja azt,

a) akit szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten értek; [...]

(2) A rendőr a hatóság vagy az illetékes szerv elé állíthatja azt, [...]

b) aki bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható;”

- [18] 3. A Btk. érintett rendelkezései:

„15. § Az elkövető büntethetőségét, illetve a cselekmény büntetendőségét kizárja vagy korlátozza: [...] e) a jogos védelem,”

„22. § (1) Nem büntetendő az a cselekmény, amely a saját, illetve más vagy mások személye, javai vagy a közérdek ellen intézett, illetve ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához szükséges.”

III.

- [19] 1. Az Abtv. 56. § (1) szerint az Alkotmánybíróság az Ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. A (2) bekezdés kimondja, hogy a tanács mérlegelési jogkörében

vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket. A (4) bekezdés úgy szól, hogy a befogadott alkotmányjogi panaszt – érdemi vizsgálatra – az előadó bíró az ügy érdemi elbírálását az Alkotmánybíróság ügyrendje szerint végző állandó tanács elé terjeszti.

- [20] Az Ügyrend 31. § (6) bekezdése szerint az előadó alkotmánybíró a panasz befogadásáról szóló döntés helyett a panasz érdemi elbírálását tartalmazó határozat-tervezetet a testület elé terjesztheti.
- [21] 2. Az indítványozó az alkotmányjogi panaszt a Kúriához nyújtotta be, majd 2021. április 13-án az első fokon eljáró bírósághoz. Igazolási kérelmet is előterjesztett. Eszerint az indítványozó a csatolt feladási és letöltési igazolásokkal igazolja, hogy a Kúriához elektronikus úton benyújtott panaszát 2021. március 29-én (20 óra 7 perc 26 másodperckor) feladta, azt a kézbesítési szolgáltatási rendszer befogadta, és a címzett átvette. Tekintettel arra, hogy az indítvány benyújtásának időpontja igazoltan 2021. március 29-e, a benyújtásra nyitva álló hatvan napos határidő utolsó napja volt, az indítványt az igazolási kérelemben foglaltak alapján ebben az esetben határidőben benyújtottnak kell tekinteni az Abtv. 30. § (1) bekezdése és az Ügyrend 28. § (1) bekezdése alkalmazásában.
- [22] A panasz a határozott kérelem feltételeinek megfelel [Abtv. 52. § (1b) bekezdés], tartalmazza ugyanis azt a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá amely az indítványozó jogosultságát megalapozza [Abtv. 52. § (1b) bekezdés a) pont, Abtv. 26. § (1) bekezdés]; az eljárás megindításának indokait [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont]; az Alkotmánybíróság által vizsgálandó bírói döntést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont]; az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezését [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont]; indokolást arra nézve, hogy a bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével [Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pont]; kifejezett kérelmet arra, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a támadott bírói döntések alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azokat [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont].
- [23] 3. Az Alkotmánybíróságnak vizsgálnia kellett, hogy az indítványozó érintettségének a fennállása megállapítható-e a jelen esetben. Az indítványozó érintettségét az Abtv. 27. § (2) bekezdés a) pontja megalapozza: a bírói eljárásban fél volt.
- [24] 4. Az Alkotmánybíróság a panaszt a tartalma alapján bírálta el. Az alkotmányjogi panasz alapján alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés az, hogy mi tartozik az Alaptörvény V. cikkében kifejezetten nevesített alapvető jog védelmi körébe, és összeegyeztethető-e az Alaptörvény V. cikkével a Kúria döntésében megjelenő ama jogértelmezés, miszerint nincs akadálya az előállításnak abban az esetben sem, ha a jogos védelem nyilvánvalóan megállapítható. Valamely alapvető jog védelmi körének a meghatározása alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés.

IV.

- [25] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [26] 1. Az Alaptörvény új szabálya, hogy a jogos védelem az alapvető jogok egyike lett, az Alaptörvény szerinti megfogalmazásban. Az Alaptörvény szerint jogtalan támadást elhárítani „törvényben meghatározottak szerint” mindenkinek joga van. Az Alaptörvény szűkebben vonja meg a jogos védelem alapjogi szabályait, mint a Btk. Az Alaptörvény megfogalmazása szerint ez a jog a személyt a saját élete és saját tulajdona elleni támadás elhárítására jogosít fel. Mások személye, illetve javai, vagy a közérdek elleni támadás elhárításához való jog nem szerepel az Alaptörvény V. cikkében. Az Alaptörvény a jogos védelem körében kifejezetten önvédelemről szól és nem általánosságban a jogos védelemről. Az alkotmányozó a törvényhozóra bízta az önvédelem részletszabályainak kidolgozását. Alapvető joggá a jogos védelemnek az önvédelemre korlátozható esete vált. Ugyanakkor mások személye vagy javainak megóvására utalásnak a szövegszerű hiánya az Alaptörvény V. cikkében nem zárja ki azt, hogy a törvény szélesebb körben biztosítsa a jogos védelem lehetőségét, mint amire az Alaptörvény kiterjed. Az Alaptörvény V. cikke nem általában a jogos védelem, hanem a jogos önvédelem alapjait teremti meg. Ahogyan a Kúria fogalmaz a 4/2013. BJE határozatában: „A jogtalan támadással szembeni védekezés alkotmányos alapjogként történő deklarálása a Büntető törvénykönyv Általános Részében szabályozott jogintézményt, mint különösen védett értéket emelte ki, olyan felhatalmazást adva az ország polgárainak,

amely a jogtalansággal szembeni ellenállást többé nem kivételes lehetőségnek, hanem mindenkit megillető természetes alapjognak ismeri el.”

- [27] Az Alaptörvény és a jogszabályok érvényre juttatása érdekében kényszer alkalmazására az állam jogosult [C] cikk (3) bekezdés]. A jogos védelmi helyzet erő alkalmazására jogosít fel mindenkit. Az önvédelem joga alapvető jog, azonban – az állami erőszak-monopóliumra tekintettel – a jogos védelem más, de nem az Alaptörvényben szereplő eseteire kiterjesztően értelmezni a védelmi körét nem lehet.
- [28] 2. Az előállítás személyes szabadságot korlátozó rendőri intézkedés, amely nem okozhat az előállítás törvényes céljával nyilvánvalóan arányban nem álló hátrányt. Az előállítás hatósági intézkedés. A hatósági intézkedéseknek számos fajtája ismert. Ezek között van olyan, amely veszélyhelyzetet hárít el, és olyan is, amely valamely hatósági eljárás megindítását célozza. A rendőr a közrend, közbiztonság érdekében számtalan hatósági intézkedést tehet: a közterületi igazoltatás, előállítás, forgalom elzárása, elterelése stb. Az 1/1999. KJE határozat értelmében a rendőrség részéről az Rtv.-ben meghatározott rendészeti feladatok ellátása során kifejtett tevékenység közigazgatási jellegű tevékenység, mert az eljáró szerv közhatalmi jogosítvánnyal élve egyoldalú akaratnyilvánítással intézkedik, melynek során az ügyfél terhére kötelezettséget állapít meg, és intézkedésének maga szerez érvényt. A rendőrség tehát – az Rtv.-ben meghatározott büntetőeljárás, valamint szabálysértési eljárás feladatai mellett – ellátja a közigazgatás részét képező rendészeti igazgatás körébe tartozó feladatokat is. A rendőri intézkedéseket és kényszerítő eszközöket, állami közhatalmat gyakorló, államigazgatási ügy intézésére feljogosított szerv alkalmazza, közte és az intézkedés (kényszerítés) alanya között – annak minden jellemzőjével rendelkező – közigazgatási jogviszony jön létre. Közigazgatási perben a közigazgatási cselekmény törvényességét a bíróság vizsgálja. A bíróságoknak a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban kell értelmezniük. Vannak olyan közigazgatási jogszabályok, amelyek vagy egyes elemeik nem közvetlenül az Alaptörvény valamelyik rendelkezését hajtják végre, és az egyes közigazgatási cselekmények szabályozása, feltételeik meghatározása, és ezeknek az értelmezése többféle lehet, amelyek mindegyike az Alaptörvénnyel összhangban állhat. A panaszra okot adó esetben a rendőri intézkedések alapjogi vetületeit a hatósági eljárásban felismerték és azokat étékelték, ennek a törvényességét az Alaptörvény figyelembevételével a törvényszék és a Kúria elbírálta. A Kúria elvi megállapítása szerint az előállítás jogalapja az Rtv. 33. § (2) bekezdés *b*) pontja alapján a jogos védelmi helyzet, mint a cselekmény büntetendőségét kizáró okra hivatkozás esetén is fennállhat, ha a helyszínen tapasztalt körülmények felvetik a bűncselekmény elkövetésének egyszerű gyanúját. Az előállítás jogszerűségét nem a Btk. és a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) szabályai, hanem az intézkedés helyszínen felvett rendőri jelentésben foglaltak alapján kell vizsgálnia az alperesnek, mely a jogalap fennállása esetén is minősülhet jogellenes intézkedésnek, ha az nem felel meg az arányosság követelményének.
- [29] 3. Az alkotmányjogi panasz értelmében az indítványozó esetében az eljáró hatóságok és az ügyészség is megállapította a jogos védelem fennállását. A jogos védelem mind a Btk.-ban, mind az Alaptörvényben anyagi jogi kérdés: nem büntetendő az a cselekmény, amely a saját, illetve más vagy mások személye, javai vagy a közérdek ellen intézett, illetve ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához szükséges. Ezzel szemben az alapos gyanú közlése eljárásjogi kérdés: lehetséges, hogy a gyanúsított személy bűncselekményt követett el és felelős érte, de ez majd csak az eljárás folyamán, annak eredményeképp fog kiderülni. Az Alaptörvény V. cikke a gyanú közlésétől nem véd, csak a bűnössé nyilvánítástól és a büntetéstől. Hasonlóképpen: bűncselekmény egyszerű gyanújának az észlelése az Alaptörvény V. cikkében foglaltak teljesülése mellett is általában megalapozhatja az Rtv. szerinti előállítás, mint a büntetőeljáráson kívüli, közigazgatási intézkedés alkalmazásának a lehetőségét; az Rtv. 33. § (2) bekezdés *b*) pontjának ez az értelmezése nem ellentétes az V. cikkel.
- [30] Az ügyész szerint a büntetőeljárás konkrét személlyel szemben, konkrét bűncselekmény miatti megindításának a feltételei közül a jelen esetben a bűncselekmény alapos gyanúja nem állt fenn az alapos gyanú közlésekor. Ugyanakkor az is megállapítható, hogy a jogos védelmi helyzet előzménye nem az indítványozó, hanem más személy ellen intézett, vagy más személyt közvetlenül fenyegető támadás volt. Továbbá az előállítás, mint közigazgatási intézkedés nem a büntetőeljárás szabályai szerint, hanem az Rtv. alapján, az Rtv.-ben rögzített feltételek mellett hajtható végre. Törvényessége megítélésénél, tekintettel arra, hogy más feltételei vannak, mint a büntetőeljárás megindításnak, az Rtv. az irányadó. Az Alaptörvény V. cikke védelmi köre a jogos önvédelemre terjed ki. A mások személye elleni támadás elhárításához való jog, mint ami a panaszra okot adó ügyben felmerült a panasz szerint, nem tartozik ennek az alapvető jognak a védelmi körébe. Ebből az következik, hogy

a Kúriának az Rtv.-re vonatkozó értelmezése – ezek között az, hogy bűncselekmény egyszerű gyanúja esetén lehetséges intézkedés az előállítás – a konkrét döntésben, a jelen esetben, törvényességi kérdés. A Kúria ítélete az Alaptörvény V. cikke szerinti jogos önvédelemhez való jogot nem korlátozta.

- [31] A Kúria ítéletének – szemben az alkotmányjogi panaszban foglaltakkal – nincs olyan eleme, amely alkalmas lenne bárkit visszatartani attól, hogy mások védelmére kelljen. A Kúria ítélete az Rtv. 33. § (2) bekezdés *b*) pontját értelmezte. Ez a szabály bűncselekmény egyszerű gyanúja esetére elvont módon lehetővé teszi akár az előállítást is, de az intézkedéskor észlelt, a rendőri jelentésben rögzített tényállástól függően, az Rtv. szerinti arányosság követelményének a betartásával. A Kúria megállapította azt is, hogy valamely konkrét intézkedés a jogalap fennállása esetén is minősülhet jogellenes intézkedésnek, ha az nem felel meg az arányosság követelményének.
- [32] 4. A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt elutasította.

Budapest, 2021. október 19.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [33] Egyetértek a határozat rendelkező részében foglaltakkal. Az indítvány elutasítását ugyanakkor más, az indokolásban foglaltaktól eltérő szempontok alapján tartom megalapozottnak.
- [34] A határozat megállapításaival összefüggésben fontosnak tartom kiemelni, hogy az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény hatálybalépése óta eltelt időben – megfelelő indítvány hiányában – nem volt lehetősége arra, hogy az Alaptörvény V. cikkének alkotmányos tartalmát kibontsa. Jelen ügy erre kínált lehetőséget. A jogtalan támadás elhárításához fűződő alapjog tartalmát ugyanis a határozat nem bontotta ki, nem határozta meg. Ehelyett az értelmezés kereteit a jogos védelem büntetőjogi kategóriájához igazította. Így voltaképpen nem az alkotmányos rangra emelt jog tartalmából, vagyis az Alaptörvény V. cikkéből vont le következtetést az egyes szakjogi területek – például a büntetőjog – értelmezési kereteire és szempontjaira, hanem éppen fordítva: büntetőjogi intézmények és kategóriák alapján következtetett – vissza – az alapjog tartalmára. Ezzel a megközelítéssel nem tudok egyetérteni.
- [35] Szükségesnek tartom emellett hangsúlyozni azt is, hogy a jelen ügyben nem az indítványozó, mint terhelt büntetőjogi felelősségre vonásának, még csak nem is a gyanúsításának a körülményeit vagy kérdéseit kellett az Alkotmánybíróságnak vizsgálnia, hanem egy időben és eljárásjogilag is megelőző állapot, az előállítás jog- és alaptörvény-ellenessége volt a kérdés. A kifogásolt rendőri intézkedéshez a jogalapot nem a Be., hanem az Rtv. szolgáltatta, ennek egyik szabályát vitatta az indítványozó.

- [36] Helyesen mutat rá a határozat is az indokolásban, hogy „az előállítás, mint közigazgatási intézkedés nem a büntetőeljárás szabályai szerint, hanem az Rtv. alapján, az Rtv.-ben rögzített feltételek mellett hajtható végre. Törvényessége megítélésénél, tekintettel arra, hogy más feltételei vannak, mint a büntetőeljárás megindításnak, az Rtv. az irányadó.” (Indokolás [30]) Az Alaptörvény V. cikkének büntetőjogi szempontokra szűkített értelmezése azonban gátat szabott a konkrét alapjogi sérelem helyes irányú és teljes értékű vizsgálatának. Ennek következtében maradt adós a határozat például annak magyarázatával, hogy a Kúria ítéletét miért értékelte olyanoknak, amely az Alaptörvény V. cikke szerinti jogos önvédelemhez való jogot az indítványozó esetében nem korlátozta.
- [37] Szükséges hangsúlyozni, hogy az alapul fekvő események legalább két olyan mozzanatot ölelnek fel, amelyek alapjogi relevanciával bírtak: egyrésztől és időben elsőként az indítványozó csoporttársnője elleni támadást és annak elhárítását, amelynek megakadályozásában az indítványozó és további két társa vett részt. Ezen magatartásuk célja pedig az volt, hogy a magát megvédeni képtelen nő elleni jogtalan támadást elhárítsák, a védelmére keljenek. Az események ezen mozzanata – a támadó elleni fellépést is felölelve – egészen a rendőrség kiérkezéséig tartott. Az események ezen mozzanatában nem más zajlott, mint a tetten ért elkövető elfogásának mintapéldája. Az indítványozó – és segítő társai – jogszerű magatartásának jogalapját a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény ugyanúgy rögzítette, ahogyan a Be. 273. §-a a hatályos szabályozásban teszi. A másik, időben ezt követő mozzanat a rendőrök kiérkezésével vette kezdetét és az indítványozó – később az alkotmányjogi panaszban sérelmezett – előállítását foglalta magában.
- [38] Az indítványozó a kifogásait voltaképpen az események ezen második mozzanata, a rendőri előállítás kapcsán adta elő. Úgy vélte ugyanis, hogy tetten ért elkövető elfogása esetén az előállításnak – az Rtv. 33. § (2) bekezdés *b)* pontjában foglalt, mérlegelésen alapuló esetében – fel sem merül a lehetősége. Ez azt jelentené, hogy tetten ért elkövető elfogásakor a rendőrség nem is mérlegelhetné az előállítás lehetőségét, hanem azt eleve kizártnak kellene tekinteni. Az indítványozó ezen okfejtésével nem tudok egyetérteni. Épp ezért értek egyet az indítvány elutasításával.
- [39] Szükségesnek tartom aláhúzni, hogy mivel jelen ügy alapjogi relevanciáját az indítványozónak a tetten ért elkövető elfogását követő előállítása szolgáltatta, nem az Alaptörvény V. cikkének, hanem az Alaptörvény IV. cikkében foglalt szabadsághoz való jognak a sérelme merülhet fel. Erre a konkrét esetben az indítványozó vélhetően azért nem hivatkozott, mert a szabadsághoz való jog megsértését, már a Panasztestület is megállapította az előállítás aránytalansága okán, majd ezzel az érveléssel egyetértve az ORFK is a (második) határozatában. Ezt a sérelmet megállapító határozatot támadta meg eredménytelenül a bíróságok előtt az indítványozó. A szabadsághoz való jog megsértésével tehát voltaképpen valamennyi, az Alkotmánybíróságot megelőzően eljáró fórum egyetértett.
- [40] Ehhez képest az események első mozzanata – amikor az indítványozó két társával együtt megakadályozta a csoporttársnője elleni támadást, valamint a támadó távozását – tekinthető olyanoknak, amely a jogtalan támadás elhárításának kérdéseit törvényi szinten és az Alaptörvény V. cikkével összefüggésben is felveti. Az indítványozó jogtalan támadás elhárítását célzó magatartása azonban a rendőrök helyszínre érkezésekor és a rendőri intézkedés megkezdésével véget ért. Így a helyszíni intézkedés eredményként végrehajtott előállítás az indítványozót az Alaptörvény V. cikkében foglalt alapjog gyakorlásában már bizonyosan nem akadályozhatta.
- [41] Mindebből számomra az következik, hogy az indítványozó kifogásai a konkrét esetben nem estek az Alaptörvény V. cikkének a védelmi körébe. Azonban nem az indokolásban foglal okból, amely szerint „az Alaptörvény V. cikke a gyanú közlésétől nem véd, csak a bűnössé nyilvánítástól és a büntetéstől”.
- [42] Fontosnak tartom végül kiemelni: az indítvány elutasítása nem jelenti azt, hogy a társadalom azon tagjai, akik mások védelmére kelnek, ne részesülneek alapjogi védelemben. Ezt az előállítás valamennyi esetében az Alaptörvény IV. cikke garantálja. A szabadsághoz való jog korlátozása pedig minden konkrét ügyben ki kell, hogy állja a szükségesség és az arányosság Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében biztosított próbáját.

Budapest, 2021. október 19.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [43] Egyetértve a határozat rendelkezésével; szükségesnek, elégségesnek és helyénvalónak tartva az annak alapját adó indokolást ugyanakkor az ügyben rejlő, felmerülő – továbbgondolás lehetőségére kétségtelen alapot adó – körülmények jelentősége miatt, s mindennek az indokolás, döntéshez vezető gondolatiságában való megnyilvánulása kapcsán, eltérő indokaimat (eltérő hangsúlyaim indokait) párhuzamos indokolásban csatolom a döntéshez [Abtv. 66. § (3) bekezdés].
- [44] Az alapügyben, az indítványozó alapigénye kapcsán, az indítvány szerint alapul kínált hivatkozás alapján valóban nem vetődik fel feltétlenül, nem szükségeltetik elengedhetetlenül az Alaptörvény V. cikke kiterjedt értelmezése elvégzésének igénye. Az alapügyben nincs – alkotmányossági – indoka alkotmányossági vizsgálatnak.
- [45] Az alapügyben volt egy reálcselekmény (történeti tényállás), aminek civil magatartási részei: a támadás, a megtámadottság, a támadás ellenében fellépés; és ezt követő hatósági magatartás, az előállítás.
- [46] Ezt követte az alapvetően két részre osztható jogi (intézményes) cselekvés: először az indítványozó ellenében folyó eljárásnak az ügyész általi megszüntetése; majd pedig a hatósági eljárás ellenében való, indítványozó általi kifogás miatt történt eljárások. A két jogi cselekvés kiindítója kétségtelen egyazon ténybeli valóság (a támadás/megtámadottság/fellépés/előállítás), viszont kétségtelen, hogy a két jogi, intézményes cselekvés nem egymás feltételei. Alapvető jelentősége van azonban az ügyész általi eljárásmegszüntetésnek, ami eleve és érdemben eldöntötte mind az addigi eljárás, mind pedig (ennél fogva) a megelőző előállítás, azaz rendőri cselekvés jogi helyénvalóságának kérdését. Ezért nincs alkotmányos indoka alkotmányossági vizsgálatnak.
- [47] Az indítványozó ügyében az indítványozó számára az ügyész – az adott perjogi helyzetben nem késlekedve – kiszolgáltatta a jogrendi választ: jogos védelemben cselekvésre hivatkozással megszüntette a vele szembeni eljárást. Ezáltal – tartalmi szempontból – eleve elveszti (elvesztette) az indítványozóval szembeni büntetőeljárás az alapját: nincs büntetőigény, amit érvényesíteni kellene. Az ilyen ok a cselekmény elkövetésének időpontjára visszamenőleg fosztja meg a büntetőigényt az érvényesítésének érdemi alapjától. Másképpen szólva az ilyen magatartás – pontosabban az indítványozó magatartása – nem társadalomra veszélyes; sőt a Btk. szerinti jogos védelem terjedelmi megfogalmazásából egyértelműen kitűnően – a segítői jogosultság, mást segítő fellépés – társadalmilag hasznos.
- [48] Ehhez képest az indítványozó esetleges azon kétségére, miszerint helyszíni magatartása társadalmi (közösségi) értékelésére nincs megnyugtató válasz, illetve nem megnyugtató a válasz, azt lehet mondani, hogy ennél gyorsabb és érdemibb válasz nem (volt) adható.
- [49] Ennek indoka pedig az, ami minden olyan eljárás (és azt szolgáló rendőri intézkedési eljárás) jogi természete, amely eljárás a valóságigényen alapuló igazságérvényű döntés meghozatalát célozza. [Másképpen szólva az anyagi (vö. nem az objektív) igazság felderítését tartja szem előtt.] A büntetőeljárás ilyen.
- [50] Ennek természetes velejárója, hogy az ilyen eljárási rendben az eljárási cselekmények processzuális jogi hatásokat váltanak ki, azonban csak azok, amelyek a törvényben feljogosított alanytól származnak, és a meghatározott tartalommal, formában, időben, helyen történnek (alakilag).
- [51] Ezért van az a feltehető kérdés, miszerint ha jogerős döntés megállapítja, hogy az eljárás megindításának nem voltak meg a törvényi feltételei, akkor ez nem fosztja-e meg az egész lefolytatott eljárást processzuális jogi hatályosságától.
- [52] Erre válasz, miszerint az eljárásban magánszemélyek által végzett eljárási cselekmények processzuális joghatályosságának nem kritériuma az, hogy a megindult eljárásnak megvannak-e a törvényi feltételei. A bíróság, ügyész, nyomozó hatóság eljárási cselekményeinek processzuális hatályossága szintén nem függ az eljárás végeredményétől. (Megemlítem ezért tartom indokoltnak óvatosan bánni az ún. processzuális igazság gondolatával, elvi tételével.)
- [53] Következésképpen az alaptalanul indított eljárás is eljárás, amelyben joghatályos eljárási cselekmények végezhetők; másfelől viszont az a tény hogy valamely eljárási cselekmény ilyen címen (azaz mint törvényi eljárási cselekmény), valamely törvény szerinti eljárás keretében történik (illetve további eljárási cselekménynek lesz indoka) önmagában nem teszi törvényessé (sem legitimmé, de még legálissá sem) a cselekvést. Ugyanakkor viszont ez a rendszer (az Alaptörvényen alapuló jogrend) azt kínálja cserébe, hogy biztos alappal lesz ez (ki)vizsgálható.
- [54] Ehhez képest tehát a cselekvés legális (és legitim) hatását a jognak kell elismernie, ami pedig nem másként történik, mint az eljárás soronkövető pontjain döntési, illetve felülbírálati döntési jogkörrel rendelkező általi

határozással (jogi cselekvéssel). Jogszabály nem fog tettet, nem ítéel el, nem menti fel az ártatlant. A rendőr, az ügyész, a bíró cselekszik, azaz végez jogi cselekvést; a jogrend szerinti rendben.

- [55] A magyar jog nem ismeri az *ipso jure* beálló semmisséget. [Megemlítem, hogy ma van egyrészt a perjogi (okból) hatálytalanítás, másrészt van a semmis ítélet (*iudicium nullum*; lényegében ide sorolható az alkotmánybíróági megsemmisítés), és van a nem létező ítélet (*judicium non existens* más néven „látszatítélet”); utóbbi a mind alakilag, mind tartalmilag jogon kívülre került, illetve jogon kívülre tartozó, utóbbiról van szó az ún. IV. semmisségi törvény, 2000. évi CXXX. törvény esetében; vö. Király Tibor: Büntetőeljárásjog, 2003, 190–200. oldal].
- [56] Ez azt is jelenti, hogy minden olyan elvárás (elképzelés), ami az eljárásban cselekvőt egyben és kizárólagosan felruházná a vitaigény végletes érdemi megítélésének, eldöntésének jogkörével valójában ellentmond a jelenlegi – és egyébként hagyományos – jogi és gyakorlati valóságnak. (Megemlítem, hogy nyilvánvalóan meglévőttől eltérő kompetencia megosztáshoz, ami pedig intézményi következményhez is vezet.)
- [57] Kétségtelen, hogy jelen ügyben – az alapügy kapcsán – van, előtűnik két olyan gondolati tartalom, aminek önmagában véve nagy jelentősége van, jelen ügy eldöntéséhez azonban nem látom elengedhetetlennek. Megemlítését csupán a határozat indokolásában megjelenő hangsúlya miatt tartom szükségesnek.
- [58] Az egyik – a korábban említettek szerint – az, miszerint az indítványozói magatartás nem hogy nem társadalomra veszélyes, hanem a Btk. szerinti jogos védelem terjedelmi megfogalmazásából egyértelműen kitűnően – mint segítői jogosultság – társadalmilag hasznos. Ez a magatartás ugyanúgy, mint a Be. 273. §-a szerinti – és ide tartozó a rablás, Btk. 365. § (2) bekezdése szerinti, a sértett felől nézve: visszaszerzési esete is – egyaránt és hagyományosan az ún. civil jogsegély, aminek az állam nemcsak büntetlenséget ígér, hanem választható magatartásként kínálja. Tehát ezek nem az önbíráskodás alóli kivételek, és ekként lehetnek – mint egyébként erőszakos magatartások – büntethetőség alól kivettek, nem büntethetők, eltűrték [vö. Btk. 368. § (3) bekezdés]. Ezek olyan magatartások, amelyekre az állam is számíthat, hogy ha lemaradt, akkor akad olyan, aki a polgárának segít, ezért az ilyen nem csupán túrt, hanem hasznos.
- [59] Ehhez képest tehát – álláspontom szerint – az ilyen magatartást kifejtő nem (csupán) egyéni kalandvágyból cselekszik (utóbbi az az önbíráskodó lehet, aki nem lesz büntethető), hanem az állami kényszermonopólium törvényi (és eseti) delegálása alapján. Nem csupán a bajba kerültön segít, hanem az államon is, és nem csupán elméletileg, hanem gyakorlatilag.
- [60] Ezért az indítványozó magatartása sem szorítható a Be. 273. § keretébe (mondván indítványának ez lenne a valódi lényege).
- [61] Természetesen lényegesnek tartom az V. cikk mibenlétét. Az V. cikket nem tartom a büntetőjogi gondolkodás által kisajátítottnak, nem tartom a büntetőjog kizárólagos felségterületének, és nem is csupán annak kodifikációs támasza. [A büntető kódexek – amióta világ a világ – számos olyan körülményt felmutatnak, amit nem a büntetőjog termelt, hanem csupán nem áll hatalmában mellőzni (tévedés, jogos védelem, kényszer, fenyegetés stb. Ezért fel sem merül az a kérdés, hogy mi volt előbb, s így igazodási készletet sem érzek.]
- [62] Álláspontom röviden a következő.
- [63] Az ember jogait nem kreálják, hanem deklarálják. Ezért alanyi, feltétlen, abszolút alanyi jogról van szó (nem „szerződéses” jogról, nem tárgyi jogról). A feltétlen alanyi jog lényegi, szükségképpen bennrejlő eleme a megvédés joga, az alanyi jog megvédésének joga. A megvédés joga - az egyik legtermészetesebb jog (lehet azt mondani, hogy az autonómia tartalma).
- [64] Ez pedig nem feltétlen jogágra bontott (vö. Ptk. jogos önhatalom). Bár kétségtelen ebben a büntetőjog a legattraktívabb, ezért könnyű odanyúlni, onnan indulni. Úgy gondolom azonban, hogy az V. cikk (megjelenése) nagy jelentőségű. Ezért nem gondolom azt sem, hogy a „jogos védelemről” (ami Btk. szerinti terminus), vagy a „jogos önvédelemről” (aminek használatától még tartózkodnék) van csupán benne szó. Ezért gondolom azt is, hogy még időelőttinek érzem az V. cikk olyan tartalmát erősíteni, ami a magányos fellépő (csupán a megtámadott védekező) jogát jelentené. Jelentőséget látok abban is, hogy az Alaptörvény a megvédés jogát a büntetőtörvény általi kimentésre alkalmas érdekkörtől szűkebb körben biztosítja; s teszi ekként alkotmányos joggá.
- [65] Kétségtelen továbbá az is, hogy a jogos védelem, amint a megvédés joga egyaránt nem a lovagias párbaj esetére szóló, hanem az ultimátumszerű támadásra vonatkozik. Morális tőkéje a „ki kezdte” hétköznapi igazsága (a „megelőző csapás”, a „nevelő pofon” fel sem merülhet igazolási alapként). Ehhez képest pedig a túlerő (ami alatt nem csupán az erőföltség, hanem a támadó többség is értendő), avagy a személy elleni támadáson belül az élet elleni, illetve azon kívüli más irányú támadás mind olyan helyzet, aminek belátása azt igényli, hogy körültekintő legyen az V. cikk alkotmányos terjedelmének értelmezési kánonja. Mégpedig anélkül, hogy

befordulna a „szükségesség/arányosság” értelmezési utcájába, vagy inkább visszafordulna oda (ahonnan egyébként éppen sikerült, többé-kevésbé sikerült az elmúlt évtizedben kivezetni a büntető ítélkezési gyakorlatot). Lényeges ugyanis, hogy ebben a kérdésben alapvetően az egyén/egyen szembeállításának, szembeszállításának joga igényel értelmezést (amint jelen alapügyben is ez volt az alap).

[66] Mindezek miatt gondolom időelőttinek az V. cikk kapcsán az indokolás egyes hangsúlyait.

Budapest, 2021. október 19.

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

[67] A párhuzamos indokoláshoz csatlakozom.

Budapest, 2021. október 19.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla alkotmánybíró különvéleménye

[68] Nem támogatom a többségi határozat rendelkező részi elutasítását, és az indítványnak helyt adva a támadott bírói döntések megsemmisítése mellett szálltam síkra a testületi vitában. Ezen túl az Alaptörvény V. cikkének értelmezését is hibásnak, illetve hiányosnak tartom az indokolásban.

[69] Látni kell, hogy a most érintett V. cikket az eddigiekben még nem értelmezte az Alkotmánybíróság. Így ennek az első értelmezésnek – különösen a hazai alkotmánybírói testület világban ritkán tapasztalható korábbi döntéseihez tapadása miatt a későbbi döntéseit illetően – különösen nagy jelentősége van. Ezzel szemben a megítélésem szerint ezt a döntést a testületi többség csak a jogos védelem egyszerű büntetőjogi megfontolásai alapján hozta meg, nem is észlelve azt, hogy ennek az Alaptörvény általi egyszerű jogrend feletti szintre emelése már részben kiemelte ezt a korábbi jogi minőségéből.

[70] Közelebb lépve a konkrét ügryhöz, az ember morális-igazságossági érzései számára elfogadhatatlan, hogy ha valaki más segítségére siet annak megtámadása miatt, akkor mint gyanúsítottat kezelhetik, még ha ez csak ideiglenes helyzet is. De nem csak az igazságossági érzés lázadozik ez ellen, hanem az Alaptörvény V. cikkének szövege is ellentmond ennek. Az ugyanis úgy fogalmazza meg a jogos önvédelem alapjogát, hogy részletes szabályozására a törvényhozót hatalmazza fel: „Mindenkinek joga van a törvényben meghatározottak szerint a személye, illetve tulajdona ellen intézett vagy ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához.” Bár az I. cikk minden alapjog vonatkozásában a részletes szabályok kialakítását a törvényhozóra bízta, de itt az Alaptörvény kifejezetten csak feltételesen állapítja meg az alapjog kereteit, és a törvényhozó megfontolására bízta ezen alapjog terjedelmének kialakítását. Az pedig a Btk. szabályai között tágan értelmezte ezt, és mások életét és vagyonát illető támadás elleni fellépést is bevonta ebbe a körbe. Itt tehát nem lehet az alkotmányi és a törvényi szabályozást úgy elválasztani, ahogy a tervezet teszi a Kúria érvelését követve, hanem az V. cikk szövege alapján a törvényi szabályozás tágabb terjedelmét elfogadva kell döntenünk. Ha pedig valaki azt veti ez ellen, hogy esetleg a Btk. kitágítását lehetne alkotmányellenesnek minősíteni most, akkor jelezni kell, hogy az Alaptörvény O) cikke eleve aktivitásra kötelezte az állampolgárokat a közösségi feladatokat illetően az állam mellett, és ezt az elvet ide lehet vonni a Btk. tágításának megítéléséhez: „Mindenki felelős önmagáért, képességei és lehetőségei szerint köteles az állami és a közösségi feladatok ellátásához hozzájárulni.” E tágítás elfogadása révén így kiesik az az abszurd helyzet, ami az V. cikk szűk értelmezéséből fakadna, hogy a hozzátartozókat illető támadás elleni fellépés is már túl van az V. cikk védelmének a terjedelmén.

[71] Az Alaptörvény által megemelt jogi minőségen nem változtat az, hogy az alkotmányozó a jogos védelem terjedelmét és részletes szabályozását máskülönben az egyszerű törvényhozóra bízta. Alapjoggá téve azonban az addigi büntetőjogi álláspontok már nem minden további nélkül érvényesülhetnek megítélésem szerint e téren. Megítélésem szerint, ha a jogrend csúcán álló Alaptörvény kizárta, hogy egy ilyen cselekmény bűncselekmény legyen, akkor a jogalkalmazóknak úgy kell értelmezni a törvényi rendelkezéseket, hogy a nyilvánvalóan jogos védelmi helyzetben cselekvőt minden szempontból kizárja a bűncselekményi elkövetői körből.

- [72] Az Alkotmánybíróságnak épp az lehet a feladata ennél, hogy az esetek fényében megfontoltan körbeírja azokat a körülményeket, amikor ez az alapjog kizárja az egyszerű büntetőjogi megfontolások érvényesülését. Így a jelen esetben az, hogy a jogos védelmi cselekményekkel egy időben a sértett kérte az azonnali rendőri intézkedést, teszi lehetővé, hogy e szűk körben az Alkotmánybíróság az V. cikk érvényesülése érdekében alkotmányos követelményben tegye kötelezővé a jogalkalmazó rendőrök számára az alapjogi korlátot. A testületi vitában a következő javaslatot fogalmaztam meg az alkotmányos követelmény szövegére: „Az Alkotmánybíróság az Rtv. 33. § (2) bekezdés *b*) pontját illetően az Alaptörvény V. cikke és az O) cikk együttes értelmezése alapján alkotmányos követelményként megállapítja, hogy ha a sértett vagy a támadás elhárításában résztvevők értesítése nyomán került sor a rendőrségi intézkedésre, akkor kizárt a jogos védelemmel élőkét illetően az egyszerű gyanú megállapítása és az előállításuk foganatosítása. Ha azonban a későbbiekben felmerült információk azt indokolják, akkor a jogos védelem esetleges túllépésének jogi következményeit ez nem gátolja meg.” Sajnálatos módon azonban ehhez nem tudtam többségi támogatást szerezni.
- [73] Az alkotmányos követelmény rögzítésével együtt javasoltam, hogy helyt adva az indítványozó kérelmének, meg kell semmisíteni az általa támadott bírói döntéseket, ami nyilvánvalóan csak az utólagos morális rehabilitációját jelentette volna. Sajnálatos módon azonban a testületi többség ehhez sem adta a támogatását.

Budapest, 2021. október 19.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/739/2021.

